

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β΄

Opening considerations

Greeting

1 Παῦλος, ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ* διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσιν τοῖς οὔσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ·†
 2 Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Praise for deliverance

3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως,
 4 ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ‡ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει, διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.
 5 Ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ τοῦ§ Χριστοῦ περισσεύει* καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. 6 Εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας, τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ

* 1:1 ἰησου χριστου f³⁵ A [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 p⁴⁶ κB [3%] NU † 1:1 [“In all Achaia”—Paul obviously intended that his letter have a wide distribution.] ‡ 1:4 ἐπι *rell* | ἐν C [20%] OC § 1:5 του f³⁵ p⁴⁶ κA,B,C [95%] RP,HE,CP,NU | — [5%] OC,TR

* 1:5 περισσευει *rell* | περισσευη [1%] CP

των αὐτῶν† παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν ⁷ (καί, ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν)· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας,‡ εἰδότες ὅτι ὡσπερ§ κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως.

⁸ Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἡμῖν* ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐβαρήθημεν, ὑπὲρ δύναμιν,† ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς‡ καὶ τοῦ ζῆν. ⁹ Ἀλλὰ§ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχῆκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγειροντι* τοὺς νεκρούς· ¹⁰ ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς, καὶ ρύεται·† εἰς ὃν ἠλπίκαμεν ὅτι‡ καὶ ἔτι ρύσεται,

† **1:6** αυτων *rell* | αυτου [30%] | αυτω [1%] | — [1%]
 ‡ **1:7** και σωτηριας της ενεργουμενης εν υπομονη των αυτων παθηματων ων και ημεις πασχομεν και η ελπις ημων βεβαια υπερ υμων ειτε παρακαλουμεθα υπερ της υμων παρακλησεως και σωτηριας **f**³⁵ (90.6%) RP,HE,OC,CP | 1-13,21-28,14-20 (1%) TR | 3-28 B (1.2%) | 1 2,21 26,3-20 κA,C (4.7%) NU | 1-20 (0.5%) | 3-20 (0.8%) | 1-2,21-26,3-9 **p**⁴⁶ (0.3%) | four further variations (0.8%) § **1:7** ωσπερ **f**³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | ως κA,B,C [3.5%] NU | οι [0.5%] * **1:8** ημιν **f**³⁵ (90.6%) RP,HE,OC,TR,CP | — κA,B,C (8.8%) NU | υμιν (0.7%) † **1:8** εβαρηθημεν υπερ δυναμιν **f**³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 231 κA,B,C [5%] NU ‡ **1:8** ημας *rell* | υμας [1%] CP § **1:9** αλλα *rell* | αλλ κA,C [10%] CP * **1:9** εγειροντι **f**³⁵ (κ)A,B,C [88%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | εγειραντι **p**⁴⁶ [11.5%] | εγιροντα [0.5%] † **1:10** και ρυεται **f**³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 ρυσεται **p**⁴⁶ κB,C [3%] NU | — A [1%] ‡ **1:10** οτι **f**³⁵ κA,C [93%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — **p**⁴⁶ B [7%]

11 συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει· ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ, ὑπὲρ ὑμῶν. §

A change of plans

12 Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστίν· τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἀπλότῃ καὶ εἰλικρινείᾳ* Θεοῦ, † οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι Θεοῦ, ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς. 13 Οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε· ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ ‡ ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε 14 (καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους) ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου § Ἰησοῦ.*

15 Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν τὸ πρότερον † (ἵνα

§ **1:11** υμων **f**³⁵ **ϕ**⁴⁶_B [75%] RP,HE,CP | ημων **κ**A,C [25%] OC,TR,NU * **1:12** ειλικρινεια **f**³⁵ [25%] | ειλικρινεια [60%] RP,HE,OC,TR,CP | ειλικρινια [5%] | 1 του **ϕ**⁴⁶_B [7%] NU | ειλικρινια του **κ**A,C [3%] † **1:12** θεου **f**³⁵ **κ**A,C [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 και **ϕ**⁴⁶ B [3%] [NU] ‡ **1:13** και **f**³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | — **ϕ**⁴⁶_{κA,B,C} [4%] NU § **1:14** κυριου **f**³⁵ **ϕ**^{46v}_{A,C} [92%] RP,HE,OC,TR | 1 ημων **κ**B [8%] CP[NU] * **1:14** ιησου *rell* | 1 χριστου [15%] CP † **1:15** προς υμας ελθειν το προτερον **f**³⁵ (21.6%) | 1235 (2.3%) OC,TR | 123 x (0.3%) | 31245 (61.1%) RP,HE,CP | 3125 (4%) | 45123 (1.5%) | 5123 A,B,C (7%) NU | 5312 (1.7%) | two further variations (0.3%) (The only real question here is the position of ελθειν, before or after προς υμας—note that all the early MSS agree with **f**³⁵ about that.)

δευτέραν χάριν ἔχητε),[‡] 16 καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν[§] εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑφ'^{*} ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. 17 Τοῦτο οὖν βουλευόμενος,[†] μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρία ἐχρησάμην; Ἦ ἂν βουλεύομαι, κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ἦ παρ' ἐμοὶ τὸ <ναί, ναὶ> καὶ τὸ <οὐ, οὐ>; 18 Πιστὸς δὲ ὁ Θεὸς ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἐγένετο[‡] <ναὶ> καὶ <οὐ>, 19 ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ[§] Υἱός, Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς—δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου—οὐκ ἐγένετο <ναὶ> καὶ <οὐ>. Ἀλλά, <ναὶ> ἐν αὐτῷ γέγονεν, 20 ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι^{*} Θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ[†] <ναὶ>· καὶ ἐν αὐτῷ[‡] τὸ[§] <ἀμήν>, τῷ Θεῷ πρὸς δόξαν δι'^{*} ἡμῶν. 21 Ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν[†] εἰς Χριστόν, καὶ χρίσας ἡμᾶς, Θεός, 22 ὁ[‡] καὶ σφραγισάμενος

[‡] 1:15 εχητε **f**³⁵ A [97%] RP,HE,OC,TR,CP | σχητε **κ**B,C [3%] NU
[§] 1:16 διελθειν **f**³⁵ (**κ**)B,C [85%] RP,HE,OC,TR,NU | ελθειν [13%]
 CP | απελθειν A [2%] * 1:16 υφ *rell* | αφ **ϕ**⁴⁶ [12%] † 1:17
 βουλευομενος **f**³⁵ [80%] RP,HE,TR,CP | βουλομενος **ϕ**⁴⁶ **κ**A,B,C
 [20%] OC,NU † 1:18 εγενετο **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP |
 εστιν **ϕ**⁴⁶ **κ**A,B,C [3%] NU § 1:19 γαρ του θεου **f**³⁵ [90%]
 RP,HE,OC,TR,CP | 231 **κ**A,B,C [4%] NU | 213 **ϕ**⁴⁶ | 13 [0.5%]
 | long omission [5%] * 1:20 επαγγελια **f**³⁵ **ϕ**⁴⁶ **κ**B,C [80%]
 RP,HE,OC,TR,NU | 1 του A [20%] CP † 1:20 το *rell* | τω
f³⁵pt [10%] | — **ϕ**⁴⁶ [0.5%] † 1:20 και εν αυτω **f**³⁵ (90.8%)
 RP,HE,OC,TR,CP | και δι αυτου **ϕ**⁴⁶ (1.3%) | διο και δι αυτου
κA,B,C (6.7%) NU | three conflations (0.8%) | three other variants
 (0.5%) § 1:20 το *rell* | τω **f**³⁵pt [10%] | — **κ** [0.5%] * 1:20
 δι *rell* | — C [10%] † 1:21 ημας συν υμιν *rell* | υμας 2 ημιν C
 [5%] CP | 12 ημιν [4%] † 1:22 ο *rell* | — **κ**A,C [10%]

ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα§ τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.

The change explained

²³ Ἐγὼ δέ, μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι, ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἤλθον εἰς Κόρινθον. ²⁴ (Οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν, τῇ γὰρ πίστει ἐστήκατε.)

2

¹ Ἐκρινα δὲ* ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν.† ² Εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστίν‡ ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; ³ Καὶ ἔγραψα ὑμῖν§ τοῦτο αὐτὸ ἵνα μὴ, ἐλθὼν, λύπην* ἔχω† ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστίν.

About the first letter

⁴ Ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν, διὰ πολλῶν δακρῶν, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε

§ 1:22 αρραβωνα *rell* | αραβωνα *KA* [10%] | αρραβονα [3%]
 * 2:1 δε **f**³⁵ *KA,C* [98%] *RP,HE,OC,TR,CP* | γαρ **p**^{46B} [2%] *NU*
 † 2:1 εν λυπη προς υμας ελθειν **f**³⁵ *KA,B,C* [95%] *RP,HE,CP,NU*
 | 51234 [3.5%] *TR* | 12534 **p**^{46v} [1.5%] *OC* ‡ 2:2 εστιν
f³⁵ [99%] *RP,HE,OC,TR,CP* | — *KA,B,C* [1%] *NU* § 2:3 υμιν **f**³⁵
 [97%] *RP,HE,OC,TR,CP* | — **p**⁴⁶ *KA,B,C* [3%] *NU* * 2:3 λυπην **f**³⁵
p⁴⁶ *KA,B,C* (90.2%) *RP,HE,OC,TR,NU* | 1 επι 1 (5.5%) | 1 επι λυπη
 (3.8%) *CP?* | λυπη (0.5%) † 2:3 εχω **f**³⁵ *C* [95%] *RP,HE,OC,TR*
 | σχω **p**⁴⁶ *KA,B* [5%] *CP,NU*

ἦν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς. ⁵ Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλὰ† ἀπὸ μέρους (ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ) πάντας ὑμᾶς. ⁶ Ἰκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων, ⁷ ὥστε, τοῦναντίον, μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μὴ πως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῆ ὁ τοιοῦτος. ⁸ Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην.

⁹ Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα· ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ¹⁰ Ὡ δέ τι χαρίζεσθε, καὶ ἐγώ·§ καὶ γὰρ ἐγώ, εἴ τι κεχάρισμαι ὦ,* κεχάρισμαι δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, ¹¹ ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

An afterthought

¹² Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας μοι ἀνεωγμένης ἐν Κυρίῳ, ¹³ οὐκ ἔσχηκα ἀνεσιν τῷ πνεύματί μου, τῷ† μὴ εὐρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου· ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.

We have a glorious ministry

A fragrance of life

† **2:5** ἀλλα *rell* | αλλ [15%] TR § **2:10** καὶ ἐγώ **f**³⁵ C [95%] RP,HE,OC,TR,CP | καγώ **φ**⁴⁶ **κ**A,B [5%] NU * **2:10** εἰ τι κεχαρισμαι ω **f**³⁵ (83.7%) RP,HE,OC,TR,CP | 123 (9.8%) [this variant also omits the following κεχαρισμαι] | 4312 (1.5%) | ο 312 **φ**⁴⁶ **κ**B (1.5%) NU | ο καὶ χορισμαι 12 A,C (1.2%) | 12 καὶ χαρισμαι 4 (0.8%) | three other variants (1.5%) † **2:13** τω *rell* | το [11%] | του κ [1%]

14 Τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ. 15 Ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ Θεῷ, ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις— 16 οἷς μὲν ὀσμῆ[†] θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὀσμῆ ζωῆς εἰς ζωὴν—καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἰκανός; 17 Οὐ γὰρ ἐσμὲν ὡς οἱ λοιποί,[§] καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας,^{*} ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ κατενώπιον τοῦ[†] Θεοῦ, ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

3

An aside

1 (Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; Εἰ^{*} μὴ χρῆζομεν,[†] ὡς τινες, συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν συστατικῶν;[‡] 2 Ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων· 3 φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ,

[‡] **2:16** ὀσμῆ **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 εκ **ϕ**⁴⁶ **κ**A,B,C [3%] NU (Twice.) [§] **2:17** λοιποὶ **f**³⁵ **ϕ**⁴⁶ (53.5%) RP,HE,OC,CP | πολλοὶ **κ**A,B,C (46.2%) TR,NU | conflation (0.3%) ^{*} **2:17** εἰλικρινείας **f**³⁵ [25%] | εἰλικρινείας (B) [58%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | εἰλικρινείας C [15.5%] | ἰλικρινείας (**ϕ**⁴⁶)**κ**A [1.5%] [†] **2:17** κατενώπιον τοῦ **f**³⁵ (89.6%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 (4.7%) | κατεναντι **ϕ**⁴⁶ **κ**A,B,C (3.4%) NU | κατεναντι 2 (2%) | conflation (0.3%) ^{*} **3:1** εἰ **f**³⁵ A [80%] RP,HE,OC,TR,CP | η **ϕ**⁴⁶ **κ**B,C [20%] NU [†] **3:1** χρῆζομεν *rell* | χρῆζομεν [8%] | χρῆιζομεν [3%] | χρῆζομεν [2%] | two other variants [1%] [‡] **3:1** συστατικῶν **f**³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | — **ϕ**⁴⁶ **κ**A,B,C [5%] NU

διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ Πνεύματι Θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξίν λιθίναις ἀλλ' ἔν πλαξίν καρδίαις* σαρκίνας.†)

Competent ministers

⁴ Πεποιθήσιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Θεόν· ⁵ οὐχ ὅτι ἱκανοὶ ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίσασθαί τι † ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ— ⁶ ὃς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης· οὐ γράμματος, ἀλλὰ Πνεύματος, τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτενεῖ, § τὸ δὲ Πνεῦμα ζωοποιεῖ.

A greater glory

⁷ Εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου, ἐν γράμμασιν ἐντετυπωμένη ἐν* λίθοις, ἐγενήθη ἐν δόξῃ— ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον Μωϋσέος † διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ (τὴν καταργουμένην)— ⁸ πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ Πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ; ⁹ Εἰ γὰρ ἡ † διακονία

§ **3:3** αλλ *rell* | αλλα OC, some TRs * **3:3** καρδιαις **f**³⁵ *KA, B, C* [80%] *RP, HE, OC, CP, NU* | καρδιας [20%] *TR* † **3:3** σαρκιναις *rell* | σαρκικαις *CP* † **3:5** ικανοι εσμεν αφ εαυτων λογισασθαι τι **f**³⁵ [95%] *RP, HE, OC, TR, CP* | 125634 *A* [1.5%] | 341256 (**φ**⁴⁶)*λ(B)(C)* [3%] *NU* | two other variants § **3:6** αποκτενει **f**³⁵ **φ**⁴⁶ *KA, C* [60%] *RP, HE, CP* | αποκτεννει [35%] *OC, NU* | αποκτεινει *B* [5%] *TR* * **3:7** εν **f**³⁵ [97%] *RP, HE, OC, TR, CP* | — **φ**⁴⁶ *KA, B, C* [3%] *NU* † **3:7** μωυσεος **f**³⁵ [35%] *CP* | μωυσεως **φ**⁴⁶ *KB, C* [55%] *RP, HE, OC, NU* | μωσεως *A* [10%] *TR* † **3:9** η **f**³⁵ *B* [95.5%] *RP, HE, OC, TR, CP* | τη **φ**⁴⁶ *KA, C* [3%] *NU* | — [1.5%]

τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῶ μᾶλλον περισσεύει§ ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης ἐν* δόξη. 10 Καὶ γὰρ οὐ† δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει, εἵνεκεν‡ τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης— 11 εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῶ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξη.

12 Ἐχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα, πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα— 13 καὶ οὐ καθάπερ Μωϋσῆς,§ ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ,* πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσει τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου. 14 Ἀλλ',† ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν, ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον‡ τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται. 15 Ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα§ ἀναγινώσκειται* Μωϋσῆς,† κάλυμμα ἐπὶ τὴν

§ 3:9 περισσευει f³⁵ p⁴⁶κA,B,C [96%] RP,HE,OC,TR,NU | περισσευσει [3%] CP | two other variants [1%] * 3:9 εν f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | — p⁴⁶κA,B,C [2%] NU † 3:10 ου f³⁵ p⁴⁶κA,B,C [95%] RP,HE,CP,NU | ουδε [5%] OC,TR ‡ 3:10 εινεκεν f³⁵ p⁴⁶κA,B [43%] CP,NU | ενεκεν C [57%] RP,HE,OC,TR § 3:13 μωυσης f³⁵ κB,C [88%] RP,HE,OC,CP,NU | μωσης A [12%] TR * 3:13 εαυτου f³⁵ κ [90%] RP,HE,OC,TR,CP | αυτου A,B,C [10%] NU † 3:14 αλλ *rell* | αλλα B,NU | — p⁴⁶ has a long lacuna ‡ 3:14 σημερον f³⁵ [90%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 ημερας p⁴⁶κA,B,C [10%] NU § 3:15 ηνικα f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 αν κA,B,C [5%] NU | 1 εαν p⁴⁶ * 3:15 αναγινωσκειται f³⁵ [88%] RP,HE,OC,TR,CP | αναγινωσκηται A,C [10%] NU | αναγεινωσκηται p⁴⁶κB | αναγινωσκητε [1%] † 3:15 μωσης f³⁵ A [40%] TR | μωσης p⁴⁶κB,C [60%] RP,HE,OC,CP,NU

καρδίαν αὐτῶν κεῖται. 16 Ἦνίκα δ' ἂν[‡] ἐπιστρέψῃ[§] πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. 17 Ὁ δὲ Κύριος τὸ Πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ* ἐλευθερία. 18 Ἡμεῖς δὲ πάντες, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι, τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου Πνεύματος.

4

But it isn't easy

1 Διὰ τοῦτο, ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐκκακοῦμεν.* 2 Ἀλλά,[†] ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστῶντες[‡] ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. 3 Εἰ δὲ καὶ ἔστιν κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶν κεκαλυμμένον, 4 ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσεν τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ ἀυγάσαι αὐτοῖς[§] τὸν φωτισμὸν τοῦ

[‡] 3:16 δ αν f³⁵ B [96%] RP,HE,OC,TR,CP | δε εαν p⁴⁶ KA [1%] NU | δε C [2%] | δε 2 [1%] § 3:16 επιστρεψη rel | επιστρεψει [18%] * 3:17 εκει f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | — p⁴⁶ KA,B,C [2%] NU * 4:1 εκκακουμεν f³⁵ C [97%] RP,HE,OC,TR,CP | εγκακουμεν KA,B [2%] NU | ενκακουμεν p⁴⁶ [1%] † 4:2 αλλα rel | αλλ [20%] OC,TR ‡ 4:2 συνιστωντες f³⁵ [94%] RP,HE,OC,TR,CP | συνιστανοντες p⁴⁶B [2.5%] NU | συνισταντες KC [3%] | συνιστοντες [0.5%] § 4:4 αυτοις f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — p⁴⁶ KA,B,C [3%] NU

εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ.*

⁵ Οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν† Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν· ⁶ ὅτι ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι‡ ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ§ Χριστοῦ. ⁷ Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἧ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν— ⁸ ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι· ⁹ διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι· ¹⁰ πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Κυρίου* Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. ¹¹ Αἰεὶ γὰρ ἡμεῖς, οἱ ζῶντες, εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ¹² Ὡστε, ὁ μὲν† θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.

Momentary affliction, eternal glory

* **4:4** θεου **f**³⁵ **p**⁴⁶_{NA,B,C} [78%] RP,HE,OC,TR,NU | 1 του αορατου [22%] CP † **4:5** χριστον ιησουν **f**³⁵ B [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 **p**⁴⁶_{NA,C} [3%] NU ‡ **4:6** λαμψαι **f**³⁵ C [98.5%] RP,HE,OC,TR,CP | λαμψει **p**⁴⁶_{NA,B} [1.5%] NU § **4:6** ιησου **f**³⁵ **p**⁴⁶_{NC} [98.5%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — A,B [0.5%] | χριστου 1 [1%] * **4:10** κυριου **f**³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | — **p**⁴⁶_{NA,B,C} [5%] NU † **4:12** μεν **f**³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | — **p**⁴⁶_{(N)A,B,C} [4%] NU

13 Ἐχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον, «Ἐπίστευσα· διὸ ἐλάλησα,» καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν, 14 εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν Κύριον Ἰησοῦν, καὶ ἡμᾶς διὰ † Ἰησοῦ ἐγερεῖς καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.* 15 Τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν† περισσεύσῃ † εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

16 Διὸ οὐκ ἐκκακοῦμεν§—ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται,* ἀλλ' ὁ ἔσωθεν† ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα— 17 τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, 18 μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.

5

We live by faith

† 4:14 δια f³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | σὺν ρ⁴⁶κΒ,C [4%] NU § 4:14 ἐγερει f³⁵ ρ⁴⁶κΒ,C [87%] RP,HE,OC,TR,NU | ἐξεγερει [13%] CP * 4:14 ὑμιν *rell* | ἡμιν [15%] † 4:15 εὐχαριστιαν *rell* | εὐχαριστησαν [13%] † 4:15 περισσευση *rell* | περισσευση [9%] | περισσευσει [10%] | περισσευει [2%] § 4:16 ἐκκακομεν f³⁵ C [98%] RP,HE,OC,TR,CP | ἐγκακομεν (ρ⁴⁶)κΒ [2%] NU * 4:16 διαφθειρεται f³⁵ ρ⁴⁶κΒ(C) [78%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | φθειρεται [22%] † 4:16 ἐσωθεν f³⁵ [85%] RP,HE,OC,TR | ἐσω [10%] CP | ἐσω ἡμῶν ρ⁴⁶κΒ,C [4%] NU | 1 ἡμῶν [1%]

1 Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῆ, οἰκοδομῆν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν (οἰκίαν ἀχειροποίητον), αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 2 Καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες· 3 εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι* οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα. 4 Καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκηνῆι στενάζομεν βαρούμενοι—ἐφ' ὧ † οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι· ἵνα καταποθῆ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζῶης.

5 Ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο Θεός, ὁ καὶ ‡ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος. 6 Θαρροῦντες οὖν πάντοτε, καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου 7 —διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἰδους— 8 θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν Κύριον. 9 Διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα (εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες) εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. 10 Τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα

* 5:3 ἐνδυσάμενοι **f**³⁵ **ϕ**⁴⁶ **κ**_{B,C} [99%] RP,HE,OC,TR,CP | ἐκδυσάμενοι D,NU | ἐκλυσάμενοι [0.5%] † 5:4 ἐφ ω **f**³⁵ **κ**_{B,C} [95%] RP,HE,OC,CP,NU | ἐπειδῆ [5%] TR (Just for the record, **f**³⁵ has ὦ [no aspiration]—since the ἐφ indicates that the following vowel is aspirated, they were just saving ink, avoiding the redundancy.) ‡ 5:5 καὶ **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | —**ϕ**⁴⁶ **κ**_{B,C} [3%] NU

κομίσηται[§] ἕκαστος τὰ διὰ* τοῦ σώματος, πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν.[†]
 11 Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ Κυρίου, ἀνθρώπους πείθομεν.

Why Christ died

Θεῶ δὲ πεφανερῶμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι.
 12 Οὐ γὰρ[‡] πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ[§] ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος* ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους[†] καὶ οὐ[‡] καρδίᾳ.

13 Εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, Θεῶ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. 14 Ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο· ὅτι εἰ[§] εἶς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· 15 καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ πάντων* ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι.

We are Christ's ambassadors

§ 5:10 κομισηται *rell* | κομισητε [7%] CP | εκομισηται *x* | κομησηται [15%] * **5:10** δια *rell* | ιδια **¶**⁴⁶ CP † **5:10** κακον **f**³⁵ **¶**⁴⁶ B (94.2%) RP,HE,OC,TR,CP | φαυλον *κC*,048 (4.7%) NU | four other variants (1.2%) ‡ **5:12** γαρ **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — **¶**⁴⁶*κB,C* [3%] NU **§ 5:12** αλλα *rell* | αλλ [15%] CP * **5:12** καυχηματος *rell* | καυχησεως CP † **5:12** καυχωμενους *rell* | καυχομενους [17%] ‡ **5:12** ου **f**³⁵ C [95%] RP,HE,OC,TR,CP | ουκ [1%] | μη εν **¶**⁴⁶*κB* [4%] NU **§ 5:14** ει **f**³⁵ C [50%] RP,HE,OC,TR,CP | — **¶**⁴⁶*κB* [50%] NU (OC has small print.) * **5:15** παντων **f**³⁵ [35%] | αυτων **¶**⁴⁶*κB,C* [55%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | αυτων 1 [10%]

16 Ὡστε, ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν κατὰ σάρκα—εἰ δέ† καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ‡ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν—
 17 ὥστε, εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν· ἰδοῦ, γέγονεν καινὰ τὰ πάντα.§ 18 Τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Ἰησοῦ* Χριστοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, 19 ὡς ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσω† ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος‡ ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς.

20 Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. Δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ· Καταλλάγητε τῷ Θεῷ. 21 Τὸν γὰρ§ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα* δικαιοσύνη Θεοῦ† ἐν αὐτῷ.

† 5:16 δε f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | —p⁴⁶κΒ [2%] NU ‡ 5:16
 αλλα *rell* | 1 και CP § 5:17 καινα τα παντα f³⁵ (56.3%)
 RP,HE,OC,TR | 231 (40.6%) CP | 1 p⁴⁶κΒ,C,048 (2.3%) NU | five
 other readings (0.8%) * 5:18 ιησου f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP |
 —p⁴⁶κΒ,C [3%] NU † 5:19 καταλασσων *rell* | καταλασσων
 κ [20%] | καταλασων [1%] | καταλασσων [1%] | καταλασων
 [1%] ‡ 5:19 θεμενος f³⁵ [45%] CP | 1 εν p⁴⁶κΒ,C [55%]
 RP,HE,OC,TR,NU § 5:21 γαρ f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | —
 p⁴⁶κΒ,C [3%] NU * 5:21 γενωμεθα f³⁵ p⁴⁶κΒ,C [85%]
 RP,HE,OC,CP,NU | γινωμεθα [5%] TR | γενομεθα [10%] † 5:21
 δικαιοσυνη θεου *rell* | 21 [11%]

6

1 Συνεργοῦντες δὲ καὶ* παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς, 2 λέγει γάρ· «Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι.» Ἴδού, νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος· ἰδού, νῦν ἡμέρα σωτηρίας.

What it costs to be Christ's ambassadors

3 (Μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία· 4 ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες† ἐαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι ἐν ὑπομονῇ πολλῇ—ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, 5 ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις· 6 ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, 7 ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν· 8 διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, 9 ὡς ἀγνοοῦμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι· 10 ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες.)

An aside

* 6:1 και *rell* | — [16%] † 6:4 συνιστωντες **f**³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | συνισταντες **ϐ**⁴⁶ **κC** [2%] NU | συνιστανοντες B [2%] | συνιστοντες [1%]

11 Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέωγεν πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδιά ἡμῶν πεπλάτυνται. 12 Οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν. 13 Τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν (ὡς τέκνοις λέγω), πλατύνητε καὶ ὑμεῖς.

Separation is a 'must'

14 Μὴ γίνεσθε ἕτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνη καὶ ἀνομία; Τίς δὲ † κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; 15 Τίς δὲ συμφώνησις Χριστῶ § πρὸς Βελίαρ;* Ἡ τίς μερὶς πιστῶ μετὰ ἀπίστου; 16 Τίς δὲ συγκατάθεσις ναῶ Θεοῦ μετὰ εἰδώλων; Ὑμεῖς † γὰρ ναὸς Θεοῦ ἐστε † ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι· «Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω· καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεὸς καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι § λαός.» 17 Διὸ «Ἐξέλθετε* ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε,» λέγει Κύριος, «καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθε· κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς.» 18 Καί, «Ἔσομαι ὑμῖν εἰς Πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ † μοι εἰς υἱὸς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.»

† 6:14 τις δε f³⁵ [93%] RP,HE,OC,TR,CP | η 1 p⁴⁶ κB,C [7%] NU
 § 6:15 χριστω f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | χριστου p⁴⁶ κB,C [2%] NU * 6:15 βελιαρ *rell* | βελιαν [15%] | βελιαλ OC,CP
 † 6:16 υμεις f³⁵ p⁴⁶ C [96%] RP,HE,OC,TR,CP | ημεις κB [4%] NU † 6:16 εστε f³⁵ p⁴⁶ C [93%] RP,HE,OC,TR,CP | εσμεν κB [4%] NU | εσται [3%] § 6:16 μοι f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | μου p⁴⁶ κB,C [2%] NU * 6:17 εξελθετε f³⁵ [95%] RP,HE,TR,CP | εξελθατε p⁴⁶ B,C [5%] OC,NU | εξελθαι κ † 6:18 εσεσθε *rell* | εσεσθαι [11%]

7

1 Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην* ἐν φόβῳ Θεοῦ.

Titus, and the first letter

Introduction

2 Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. 3 Οὐ πρὸς κατάκρισιν† λέγω, προείρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστε, εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συζῆν. 4 Πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς· πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν. Πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.

Enter Titus

5 Καὶ γάρ, ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἢ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι—ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. 6 Ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς, ὁ Θεός,‡ ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου· 7 οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ἧ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων§ ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὄδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με* μᾶλλον χαρῆσαι.

* 7:1 ἀγιωσυνην *rell* | ἀγιοσυνην [11%] | ἀγιωσυνης \wp^{46}

† 7:3 ου προς κατακρισιν \mathbf{f}^{35} [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 231

\wp^{46} XB,C [3%] NU ‡ 7:6 ο θεος *rell* | — CP § 7:7 αναγγελων

rell | αναγγελων [6%] CP * 7:7 με *rell* | — [12%]

The effect of the first letter

⁸ Ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι (εἰ καὶ μετεμελόμην), βλέπω γὰρ[†] ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς. ⁹ Νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. Ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. ¹⁰ Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται,[‡] ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται.[§]

¹¹ Ἴδου γὰρ αὐτὸ τοῦτο, τὸ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς,^{*} πόσῃν κατειργάσατο[†] ὑμῖν σπουδὴν—ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλ'[‡] ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ'[§] ἐκδίκησιν. Ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἀγνοοῦς εἶναι ἐν^{*} τῷ πράγματι. ¹² Ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ εἵνεκεν[†] τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ εἵνεκεν[‡] τοῦ ἀδικηθέντος,

[†] **7:8** γαρ **f**³⁵ κC [99.5%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — (ϕ⁴⁶)B [0.5%] [‡] **7:10** κατεργάζεται **f**³⁵ [98.5%] RP,HE,OC,TR,CP | εργαζεται ϕ⁴⁶κB,C [1.5%] NU [§] **7:10** η δε του κοσμου λυπη θανατον κατεργάζεται *rell* | — [14%] CP (A clear case of homoioteleuton.) ^{*} **7:11** υμας **f**³⁵ [86%] RP,HE,OC,TR,CP | ημας [12%] | — ϕ⁴⁶κB,C [2%] NU [†] **7:11** κατειργασατο *rell* | 1 εν C [18%] CP [‡] **7:11** αλλ **f**³⁵ [27%] | αλλα ϕ⁴⁶κA,B,C [73%] RP,HE,OC,TR,CP,NU [§] **7:11** αλλ **f**³⁵ [50%] TR | αλλα ϕ⁴⁶κA,B,C [50%] RP,HE,OC,CP,NU ^{*} **7:11** εν **f**³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | — κB,C [4%] NU [†] **7:12** εινεκεν **f**³⁵ [65%] RP,HE,OC,TR,CP | ενεκεν κB,C [35%] NU [‡] **7:12** εινεκεν **f**³⁵ [65%] RP,HE,OC,TR,CP | ενεκεν κB,C [35%] NU

ἀλλ' εἵνεκεν[§] τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν* πρὸς ὑμᾶς, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ¹³ Διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα.

Titus again

Ἐπὶ τῇ παρακλήσει ὑμῶν, περισσοτέρως δὲ† μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν. ¹⁴ Ὅτι εἶ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατησχύνθην, ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἢ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. ¹⁵ Καί, τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστίν, ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. ¹⁶ Χαίρω ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

The collection for the church in Jerusalem

8

The Macedonian example

¹ Γνωρίζομεν* δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας, ² ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἢ περισσεΐα τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ

§ **7:12** εἵνεκεν **f**³⁵ [65%] RP,HE,OC,TR | ενεκεν **ϕ**⁴⁶ **κ**B,C [35%] CP,NU * **7:12** ημων *rell* | υμων **κ** [14%] † **7:13** τη παρακλησει υμων περισσοτερως δε **f**³⁵ [75%] TR | 1234 [2%] | 12534 [2%] | 51234 [17%] RP,HE,OC,CP | 512 ημων 4 **κ**B(C) [3%] NU | 12 ημων 4 **ϕ**⁴⁶ * **8:1** γνωριζομεν *rell* | γνωριζω [23%] OC | γνωριζωμεν [2%]

κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸν πλοῦτον† τῆς ἀπλότητος αὐτῶν. ³ Ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ ὑπὲρ‡ δύναμιν, ἀύθαίρετοι, ⁴ μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους δέξασθαι ἡμᾶς§ ⁵ —καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλ’ ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ Κυρίῳ (καὶ ἡμῖν, διὰ θελήματος Θεοῦ), ⁶ εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο, οὕτως καὶ ἐπιτελέσῃ* εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην. ⁷ Ἀλλ’ ὡσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε—πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν† ἀγάπῃ—ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε.

Christ's example

⁸ Οὐ κατ’ ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων. ⁹ Γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι’ ἡμᾶς‡ ἐπτώχευσεν, πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκεῖνου πτωχεία πλουτήσητε. ¹⁰ Καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι (τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ

† **8:2** τον πλουτον **f**³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | το πλουτος **ϕ**⁴⁶ **κ**B,C [2%] NU ‡ **8:3** υπερ **f**³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | παρα **κ**B,C [2%] NU § **8:4** δεξασθαι ημας **f**³⁵ [30%] CP,TR | — **ϕ**⁴⁶ **κ**B,C [70%] RP,HE,OC,NU * **8:6** επιτελεση *rell* | επιτελεσει [24%] † **8:7** υμων εν ημιν **f**³⁵ **κ**C [90%] RP,HE,OC,TR,CP | ημων εν υμιν (**ϕ**⁴⁶)**B** [7%] NU | 12 υμιν [1.5%] | two other variants ‡ **8:9** ημας **f**³⁵ **C** [40%] | υμας **ϕ**⁴⁶ **κ**B [60%] RP,HE,OC,TR,CP,NU

θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι)· ¹¹ νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε—ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελέσαι—ἐκ τοῦ ἔχειν ¹² (εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὸ ἐὰν[§] ἔχη* τις,† εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ‡ οὐκ ἔχει). ¹³ Οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν δὲ[§] θλίψις, ¹⁴ ἀλλ' ἐξ ἰσότητος—ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα—ὅπως γένηται ἰσότης· ¹⁵ καθὼς γέγραπται· «Ὁ* τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ † τὸ ὀλίγον οὐκ ἡλαττόνησεν.»

When handling money, avoid criticism

¹⁶ Χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι‡ τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου· ¹⁷ ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων, ἀυθαίρετος ἐξῆλθεν πρὸς ὑμᾶς· ¹⁸ Συνεπέψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν οὗ ὁ § ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· ¹⁹ οὐ μόνον δέ—ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος

§ **8:12** καθὸ εαν **f**³⁵ B,C [30%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | καθὸ αν κ [3%] | καθ ὃ εαν [58%] | καθ ὃ αν [9%] * **8:12** εχη *rell* | εχει [13%] † **8:12** τις **f**³⁵ [90%] RP,HE,OC,TR,CP | —κΒ,C [10%] NU ‡ **8:12** καθὸ *rell* | καθ ὃ [58%] [The meaning would appear to be virtually the same.] § **8:13** δε **f**³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | —κΒ,C [2%] NU * **8:15** ο *rell* | ω [1%] CP † **8:15** ο *rell* | ω [1%] CP | — [39%] ‡ **8:16** διδοντι **f**³⁵ κΒ(C)I [65%] RP,HE,OC,TR,CP | δοντι **p**⁴⁶ [34%] NU | διδουντι [1%] § **8:18** ο *rell* | — [1%] CP

ἡμῶν σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ, τῇ διακονουμένη ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ* τοῦ Κυρίου δόξαν, καὶ προθυμίαν ἡμῶν,† 20 στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς‡ μωμήσῃται ἐν τῇ ἀδρότῃ ταύτῃ τῇ διακονουμένη ὑφ' ἡμῶν· 21 προνοούμενοι§ καλὰ, οὐ μόνον ἐνώπιον Κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων. 22 Συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλακίς σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον, πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς.* 23 Εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. 24 Τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν (καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν) εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε† εἰς‡ πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

9

A little precaution

1 Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, περισσὸν μοί ἐστιν τὸ γράφειν ὑμῖν· 2 οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν, ἦν

* **8:19** αὐτου **f**³⁵ κ [92%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — B,C [5%] | αυτην [3%] | — **ϕ**⁴⁶ has a long omission † **8:19** ημων **f**³⁵ κB,C [94%] RP,HE,OC,NU | υμων [6%] CP,TR | — **ϕ**⁴⁶ has a long omission ‡ **8:20** ημας *rell* | υμας [15%] § **8:21** προνοουμενοι **f**³⁵ (85.1%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 γαρ C (5.5%) | προνοουμεν γαρ **ϕ**⁴⁶ κB (8.7%) NU | προνοουμεν (0.7%) * **8:22** υμας *rell* | ημας [14%] † **8:24** ενδειξασθε **f**³⁵ C [97.5%] RP,HE,OC,TR,CP | ενδεικνυμενοι B [1%] NU | ενδειξασθαι (κ) [1.5%] ‡ **8:24** εις **f**³⁵ κB,C [95%] RP,HE,OC,CP,NU | και 1 [5%] TR

ὕπερ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα
 παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι, καὶ ὁ * ἐξ† ὑμῶν
 ζῆλος ἠρέθισεν τοὺς πλείονας. ³ Ἐπεμψα δὲ
 τοὺς ἀδελφούς ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ
 ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῆ ἔν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα
 καθὼς ἔλεγον, παρεσκευασμένοι‡ ἦτε ⁴ —
 μὴ πως, ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες
 καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους,
 καταισχυρθῶμεν ἡμεῖς (ἵνα μὴ λέγωμεν§
 ὑμεῖς) ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῆς καυχήσεως.*
⁵ Ἀναγκαῖον οὖν ἠγησάμην παρακαλέσαι
 τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ
 προκαταρτίσωσιν τὴν προκατηγγελημένην†
 εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἐτοιμὴν εἶναι, οὕτως
 ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς‡ πλεονεξίαν.

Kingdom economics

⁶ Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως
 φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων
 ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.

* **9:2** ο **f**³⁵ C [99%] RP,HE,OC,TR,CP | το **p**⁴⁶κB [1%]
 NU † **9:2** εξ **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — **p**⁴⁶κB,C
 [3%] NU ‡ **9:3** παρεσκευασμενοι *rell* | παρασκευασμενοι
 [20%] | παρασκευασαμενοι [3%] § **9:4** λεγωμεν **f**³⁵ κB
 [93%] RP,HE,OC,TR,CP | λεγω **p**⁴⁶C [1%] NU | λεγομεν [2%]
 | omit whole clause [4%] [homoioteleuton] * **9:4** της
 καυχησης **f**³⁵ (96.3%) RP,HE,OC,TR,CP | — **p**⁴⁶κB,C (3.7%)
 NU † **9:5** προκατηγγελημενην **f**³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP |
 προεπηγγελημενην **p**⁴⁶κB,C [3%] NU | κατηγγελημενην [1%]
 ‡ **9:5** ως **f**³⁵ **p**⁴⁶κB,C [95%] RP,HE,OC,CP,NU | ωσπερ [4%] TR
 | — [1%]

7 Ἐκαστος καθὼς προαιρεῖται[§] τῆ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἰλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. 8 Δυνατὸς* δὲ ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν— 9 καθὼς γέγραπται· «Ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα»— 10 ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα[†] τῷ σπεύροντι καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγῆσαι,[‡] καὶ πληθῦναι[§] τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ αὐξῆσαι* τὰ γενήματα[†] τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. 11 ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ. 12 Ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας[‡] ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ 13 —διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης, δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ

§ 9:7 προαιρεται f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | προηρηται κB,C [1%] NU | προειρηται [2%] | four other variants [2%] * 9:8 δυνατος f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | δυνατει ϕ⁴⁶κB,C [2%] NU † 9:10 σπερμα f³⁵ κC [99%] RP,HE,OC,TR,CP | σπορον ϕ⁴⁶B [1%] NU ‡ 9:10 χορηγησαι f³⁵ (95%) RP,HE,OC,TR,CP | χορηγησει ϕ⁴⁶κB,C,048 (5%) NU (This form, and the next two, have usually been taken as Optative, but I understand them to be Aorist Infinitive.) § 9:10 πληθυναι f³⁵ (95.5%) RP,HE,OC,TR,CP | πληθυνει ϕ⁴⁶κB,048 (4.5%) NU | πληθυνη C * 9:10 αυξησαι f³⁵ ϕ⁴⁶ (95.8%) RP,HE,OC,TR,CP | αυξησει κB,C,048 (4.2%) NU † 9:10 γενηματα f³⁵ ϕ⁴⁶κB,C [94%] RP,HE,OC,CP,NU | γεννηματα [6%] TR ‡ 9:12 λειτουργιας *rell* | λειτουργιας C [2%] CP

τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας—¹⁴ καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν, ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐφ’ ὑμῖν.

¹⁵ Χάρις δὲ§ τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγῆτω αὐτοῦ δωρεᾷ.

Paul’s defense of his apostolic authority

10

Weapons of spiritual warfare

¹ Αὐτὸς δὲ ἐγώ, Παῦλος, παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραότητος* καὶ ἐπεικείας τοῦ Χριστοῦ (ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς). ² Δέομαι δέ, τὸ μὴ παρῶν θαρρήσαι τῇ πεποιθήσει ἢ λογιζομαι τολμῆσαι ἐπὶ τινὰς τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας. ³ Ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες, οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα, ⁴ τὰ γὰρ ὄπλα τῆς στρατείας† ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθάρεισιν ὀχυρωμάτων· ⁵ λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὑψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ· καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ· ⁶ καὶ ἐν ἐτοιμῳ ἔχοντες

§ 9:15 δε f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | — ϣ⁴⁶κΒ,C [2%] NU

* 10:1 πραοτητος f³⁵ C [98%] RP,HE,OC,TR,CP | πραυτητος κΒ [2%] NU † 10:4 στρατειας f³⁵ ϣ⁴⁶ [77%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | στρατιας κΒ,C [23%]

ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῆ ὑμῶν ἢ ὑπακοή.

Paul is criticized

7 Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε; Εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτως καὶ ἡμεῖς Χριστοῦ. § 8 Ἐάν τε* γὰρ καὶ† περισσότερόν τι καυχῆσωμαι‡ περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν (ἧς ἔδωκεν ὁ Κύριος ἡμῖν§ εἰς οἰκοδομήν, καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν), οὐκ αἰσχυνηθήσομαι, 9 ἵνα* μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. 10 Ὅτι, «Αἱ μὲν ἐπιστολαί,»† φησὶν, «βαρεῖται καὶ ἰσχυραί, ἢ δὲ παρουσία‡ τοῦ σώματος ἀσθενής, καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος.» 11 Τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἱοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ.

Proper limits for boasting

12 Οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖναι ἢ συγκρῖναι ἑαυτοῦς τισιν τῶν ἑαυτοῦς συνισταπόντων·

‡ 10:7 ἀφ f³⁵ C [93%] RP,HE,OC,TR,CP | εφ ρ⁴⁶κΒ [7%] NU
 § 10:7 χριστου f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | — ρ⁴⁶(κ)Β, C [5%]
 NU * 10:8 τε f³⁵ κ [96%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — ρ⁴⁶Β, C [4%]
 † 10:8 και f³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | — ρ⁴⁶κΒ, C [4%]
 NU ‡ 10:8 καυχησωμαι *rell* | καυχησομαι [15%] § 10:8 ημιν f³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | ημων [2%] | — ρ⁴⁶κΒ, C [2%]
 NU * 10:9 ινα *rell* | 1 δε [7%] CP † 10:10 μεν επιστολαι f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 ρ⁴⁶νκΒ [2%] NU ‡ 10:10 παρουσια *rell* | παρρησια CP

ἀλλὰ§ αὐτοί, ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς, οὐ συνιοῦσιν.* 13 Ἡμεῖς δὲ οὐχί† εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς μέτρον, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. 14 Οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ· 15 οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ‡ ἔχοντες, ἀύξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐν ὑμῖν μεγαλυθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεῖαν, 16 εἰς τὰ ὑπερέκεινα§ ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι (οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἔτοιμα καυχῆσασθαι).

17 «Ὁ δὲ καυχώμενος, ἐν Κυρίῳ καυχάσθω.»

18 Οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν,* ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος, ἀλλ'† ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν.

11

A godly jealousy

§ 10:12 ἀλλα *rell* | ἀλλ [17%] * 10:12 συνιοουσιν **f**³⁵ (92.3%) RP,HE,OC,TR,CP | συνιωσιν (1.8%) | συνιασιν **ϣ**⁴⁶ (4.7%) NU | συνιασιν κ (0.5%) | συνειασιν B | — (0.5%) † 10:13 ουχι **f**³⁵ [85%] RP,HE,OC,TR,CP | ουκ **ϣ**⁴⁶κΒ [15%] NU ‡ 10:15 δε *rell* | — [25%] § 10:16 υπερεκεινα *rell* | υπερεπεκεινα [5%] CP * 10:18 συνιστων **f**³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | συνιστανων **ϣ**⁴⁶κΒ [5%] NU † 10:18 ἀλλ *rell* | ἀλλα **ϣ**⁴⁶Β,NU

1 Ὁφελον* ἀνείχεσθέ μου μικρὸν τῆ ἀφροσύνη† ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου. 2 Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλω,‡ ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ. 3 Φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφις Εὐαν ἐξηπάτησεν§ ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτως φθαρή* τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀπλότητος† τῆς εἰς τὸν Χριστόν. 4 Εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἠνείχεσθε.‡

Paul ministered without charge

5 Λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων. 6 Εἰ δὲ καὶ ιδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῆ γνώσει—ἀλλ' ἐν παντὶ φανερωθέντες§ ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. 7 Ἡ

* **11:1** οφελον *rell* | ωφελον [25%] † **11:1** τη αφροσυνη **f**³⁵ [94%] RP,HE,OC,TR,CP | τι αφροσυνης **ϐ**⁴⁶κΒ [2%] NU | τι 2 [3%] | three other variants [1%] ‡ **11:2** θεου ζηλω **f**³⁵ κΒ [95%] RP,HE,OC,TR,NU | 21 [5%] CP § **11:3** ευαν εξηπατησεν **f**³⁵ [94%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 (κ)B [6%] NU * **11:3** ουτως φθαρη **f**³⁵pt (62.8%) RP,CP | ουτω 2 **f**³⁵pt (24.2%) HE,OC,TR | 1 φθαρει (8.9%) | ουτω φθαρει (2.2%) | 2 **ϐ**⁴⁶κΒ (2%) NU (Note that the final *sigma* was by no means always dropped before a consonant.) † **11:3** απλοτητος **f**³⁵ (95%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 και της αγνοτητος **ϐ**⁴⁶κΒ (5%) [NU] ‡ **11:4** ηνειχεσθε **f**³⁵ [53%] RP,TR | ανειχεσθε κ [41%] HE,OC,CP | ανεχεσθε **ϐ**⁴⁶B [1%] NU | ανειχεσθαι [4%] | five other variants [1%] § **11:6** φανερωθεντες **f**³⁵ (95.5%) RP,HE,OC,TR,CP | φανερωσαντες κΒ (3.9%) NU | two other variants (0.5%) | part of a longer omission **ϐ**⁴⁶

ἀμαρτίαν ἐποίησα ἑαυτὸν* ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν; ⁸ Ἄλλως ἐκκλησίας ἐσύλησα, λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν, ⁹ καὶ παρῶν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεῖς, οὐ κατενάρκησα οὐδενός.† τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν‡ οἱ ἀδελφοί, ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας. Καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ὑμῖν ἑμαυτὸν§ ἐτήρησα, καὶ τηρήσω.

Exposing deceivers

¹⁰ Ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί· ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασιν τῆς Ἀχαΐας. ¹¹ Διὰ τί; Ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; Ὁ Θεὸς οἶδεν. ¹² Ὁ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελώντων ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὐρεθῶσιν καθὼς καὶ ἡμεῖς. ¹³ Οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. ¹⁴ Καὶ οὐ θαυμαστόν,* αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. ¹⁵ Οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης, ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

* **11:7** εαυτον **f**³⁵ [22%] CP | εμαυτον **ϕ**⁴⁶κΒ,C [78%] RP,HE,OC,TR,NU † **11:9** ουδενος **f**³⁵ **ϕ**⁴⁶ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | ουθενος κΒ [3%] NU ‡ **11:9** προσανεπληρωσαν *rell* | πρωσανεπληρωσαν CP § **11:9** υμιν εμαυτον **f**³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 (**ϕ**⁴⁶)κΒ [3%] NU | 2 [1%] * **11:14** θαυμαστον **f**³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | θαυμα **ϕ**⁴⁶κΒ [4%] NU

A little 'necessary' boasting

16 Πάλιν λέγω, μὴ τίς με δόξη ἄφρονα εἶναι. Εἰ δὲ μὴ γε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι † καυχῆσωμαι. 17 Ὁ λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ Κύριον, ‡ ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. 18 Ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν § σάρκα, κἀγὼ καυχῆσομαι 19 (ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες.). 20 Ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις ὑμᾶς εἰς πρόσωπον* δαίρει. † 21 Κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήσαμεν. ‡

Ἐν ᾧ δ' ἂν τις τολμᾷ (ἐν ἀφροσύνῃ λέγω), τολμῶ κἀγώ. 22 Ἐβραῖοί εἰσιν; Κἀγώ. Ἰσραηλιταί εἰσιν; Κἀγώ. Σπέρμα Ἀβραάμ § εἰσιν; Κἀγώ. 23 Διάκονοι Χριστοῦ εἰσιν; (παραφρονῶν λαλῶ) Ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς υπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως,*

† 11:16 καγω μικρον τι f³⁵ p⁴⁶κΒ [90%] RP,HE,OC,CP,NU | 231 [7%] TR | 132 [3%] ‡ 11:17 λαλω κατα κυριον f³⁵ [94%] RP,HE,OC,TR,CP | 231 p⁴⁶κΒ [6%] NU § 11:18 την f³⁵ B [82%] RP,HE,OC,TR,CP | — p⁴⁶κ [18%] NU * 11:20 υμας εις προσωπον f³⁵ [94%] RP,HE,OC,TR,CP | 231 p⁴⁶κΒ,I [6%] NU † 11:20 δαιρει f³⁵ [40%] CP | δερει p⁴⁶(κ)B [60%] RP,HE,OC,TR,NU ‡ 11:21 ησθενησαμεν f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | ησθενηκαμεν p⁴⁶κΒ [2%] NU § 11:22 αβρααμ f³⁵ [40%] | αβρααμ [60%] RP,HE,OC,TR,CP,NU * 11:23 εν πληγαις υπερβαλλοντως εν φυλακαις περισσοτερω f³⁵ (95.7%) RP,HE,OC,TR,CP | 456123 p⁴⁶B (2.2%) NU | 126453 κ (0.5%) | long omissions (1.5%) | one other variant

ἐν θανάτοις πολλάκις ²⁴ — ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα† παρὰ μίαν ἔλαβον· ²⁵ τρις ἐρραβδίσθην·‡ ἅπαξ ἐλιθάσθην· τρις ἐναυάγησα (νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα) — ²⁶ ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις ληστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἔθνων, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις· ²⁷ ἐν§ κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι— ²⁸ χωρὶς τῶν παρεκτός, ἢ ἐπισύστασις* μου† ἢ καθ' ἡμέραν,‡ ἢ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. ²⁹ Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; Τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;

When I am weak, then I am strong

³⁰ Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχῆσομαι. ³¹ Ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου§ Ἰησοῦ Χριστοῦ* οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς

† **11:24** τεσσαρακοντα **f**³⁵ [99%] RP,HE,OC,TR,CP | τεσσερακοντα **ϕ**⁴⁶χB [1%] NU ‡ **11:25** ερραβδισθην **f**³⁵ [45%] OC | εραβδισθην [55%] RP,HE,TR,CP,NU § **11:27** εν **f**³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | — **ϕ**⁴⁶χB [2%] NU * **11:28** επισυστασις **f**³⁵ [87%] RP,HE,OC,TR,CP | επιστασις **ϕ**⁴⁶χB [3%] NU | υποστασις [10%] † **11:28** μου **f**³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | μοι **ϕ**⁴⁶χB [2%] NU ‡ **11:28** καθ' ἡμεραν *rell* | καθημεραν **f**³⁵ [20%] (I include this for the record, and so as not to lose sight of it, but since there is evidently no difference in meaning, I stay with the conventional pointing.) § **11:31** κυριου **f**³⁵ **ϕ**^{46v}χB [60%] RP,HE,CP,NU | 1 ημων [40%] OC,TR * **11:31** χριστου **f**³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | — χB [4%] NU

αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι. ³² Ἐν Δαμασκῶ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα† τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν Δαμασκηῶν πόλιν,‡ πιάσαι με θέλων·§ ³³ καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

12

A visit to the third heaven

¹ Καυχᾶσθαι δὴ* οὐ συμφέρει μοι.† Ἐλεύσομαι γὰρ‡ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου. ² Οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῶ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων—εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν—ἄρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. ³ Καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον—εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς§ τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν—⁴ ὅτι ἠρπάγη εἰς τὸν Παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ⁵ Ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχῆσομαι, ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχῆσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου.*

† **11:32** ἀρετα *rell* | ἀρετα NU ‡ **11:32** δαμασκηων πολιν **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 κB [3%] NU § **11:32** θελων **f**³⁵ κ [99.5%] RP,HE,OC,TR,CP | — B [0.5%] NU * **12:1** δη **f**³⁵ [62%] RP,HE,OC,TR,CP | δει **ϕ**⁴⁶B [37%] NU | δε κ [1%] † **12:1** συμφερει μοι **f**³⁵ (96.5%) RP,HE,OC,TR,CP | συμφερον μεν **ϕ**⁴⁶κB (2.3%) NU | συμφερον 2 (0.5%) | three other variants (0.7%) ‡ **12:1** γαρ **f**³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | δε **ϕ**⁴⁶κ [2%] NU | δε και B § **12:3** εκτος **f**³⁵ κ [99.5%] RP,HE,OC,TR,CP | χωρις **ϕ**⁴⁶B [0.5%] NU * **12:5** μου **f**³⁵ κ [98.5%] RP,HE,OC,TR,CP | — **ϕ**⁴⁶B [1.5%] NU

6 Ἐὰν γὰρ θελήσω καυχῆσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φείδομαι δέ, μή τις εἰς ἐμέ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει τι† ἐξ ἐμοῦ.

The ‘thorn in the flesh’

7 Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων,‡ ἵνα μὴ υπεραίρωμαι,§ ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος Σατᾶν* ἵνα με κολαφίζῃ— ἵνα μὴ υπεραίρωμαι. 8 Ὑπὲρ τούτου τρις τὸν Κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῆ ἀπ’ ἐμοῦ. 9 Καὶ εἶρηκέν μοι, «Ἄρκεῖ σοι ἡ χάρις μου, ἡ γὰρ δυνάμις μου† ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται.»‡ Ἦδιστα οὖν μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ§ ἐπ’ ἐμέ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. 10 Διό, εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν* στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ. Ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

Apostolic signs were produced

† 12:6 τι f³⁵ p⁴⁶ [98%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — κB,I [2%]
 ‡ 12:7 ἀποκαλυψεων f³⁵ p⁴⁶ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 διο κA,B [2%] NU § 12:7 υπεραιωρωμαι f³⁵ κ [50%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | υπεραιωρομεν p⁴⁶ [44%] | υπεραιωρομαι [4%] | υπερερωμαι A,B [2%] | two other variants * 12:7 σαταν f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | σατανα p⁴⁶ κA,B [2%] NU † 12:9 μου f³⁵ [98.5%] RP,HE,OC,TR,CP | — p^{46v} κA,B [1.5%] NU ‡ 12:9 τελειουται f³⁵ [98.5%] RP,HE,OC,TR,CP | τελειται κB [1%] NU | τελειτε A [0.5%] § 12:9 επισκηνωση *rell* | επισκηνωσει [18%] | two other variants * 12:10 εν f³⁵ A [98%] RP,HE,OC,TR,CP | και p⁴⁶ κB [1.5%] NU | και 1 [0.5%]

11 Γέγονα ἄφρων καυχώμενος·† ὑμεῖς με ἠναγκάσατε· ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι, οὐδέν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδέν εἰμι. 12 Τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατειργάσθη† ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν σημείοις§ καὶ τέρασιν καὶ δυνάμεσιν. 13 Τί γάρ ἐστιν ὁ ἠττήθητε,* ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; Χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

Still not burdening

14 Ἴδού, τρίτον† ἐτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω† ὑμῶν.§ Οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλ' * ὑμᾶς—οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησαυρίζειν, ἀλλ' † οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. 15 Ἐγὼ δὲ ἡδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, εἰ καὶ† περισσοτέρως ὑμᾶς

† 12:11 καυχωμενος f³⁵ (83.9%) RP,HE,OC,TR,CP | καυχομενος (5.7%) | — ϣ⁴⁶κA,B (10.4%) NU † 12:12 κατειργασθη *rell* | κατειργασται CP § 12:12 εν σημειοις f³⁵ (92%) RP,HE,OC,TR,CP | 2 τε ϣ⁴⁶κ(B) (4.5%) NU | 2 A (2.3%) | και 12 (0.5%) | και 2 (0.5%) | one other variant * 12:13 ηττηθητε f³⁵ A [85%] RP,HE,OC,TR,CP | ητηγητε [13%] | ησσωθητε ϣ⁴⁶κB [1%] NU | four other variants [1%] † 12:14 τριτον f³⁵ [75%] RP,HE,OC,TR | 1 τουτου ϣ⁴⁶κA,B [25%] CP,NU † 12:14 καταναρκησω *rell* | καταναρκησα CP § 12:14 υμων f³⁵ [87%] RP,HE,OC,TR,CP | υμιν [7%] | υμας [3.5%] | — ϣ⁴⁶κA,B [2.5%] NU * 12:14 αλλ f³⁵ [45%] TR | αλλα ϣ⁴⁶κA,B,C [55%] RP,HE,OC,CP,NU † 12:14 αλλ *rell* | αλλα ϣ⁴⁶κA [3%] NU † 12:15 και f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | — ϣ⁴⁶κA,B [1.5%] NU | two other variants

ἀγαπῶν, § ἦττον* ἀγαπῶμαι. 16 Ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς, ἀλλ' ἵ ὑπάρχων πανοῦργος, δόλω ὑμᾶς ἔλαβον. 17 Μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; 18 Παρεκάλεσα Τίτον καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν—μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; Οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν, οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσιν;

A little veiled threatening

19 Πάλιν † δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα; Κατενώπιον τοῦ § Θεοῦ, ἐν Χριστῷ, λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς. 20 Φοβοῦμαι γὰρ μή πως ἐλθὼν οὐχ οἴους θέλω εὔρω ὑμᾶς, κἀγὼ εὔρεθῶ ὑμῖν οἶον οὐ θέλετε—μή πως ἔρις,* ζῆλοι, † θυμοί, ἐριθειῖαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι— 21 μὴ πάλιν ἐλθόντα με † ταπεινώσει § ὁ Θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων καὶ

§ 12:15 αγαπων f³⁵ p⁴⁶ B [95%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | αγαπω κA [5%] * 12:15 ηττον f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | ησσον p⁴⁶ κA,B [3%] NU † 12:16 αλλ *rell* | αλλα p⁴⁶ κA,B [10%] NU † 12:19 παλιν f³⁵ (96%) RP,HE,OC,TR,CP | παλαι κ(A)B (3.8%) NU | ου παλαι p⁴⁶ (alone) § 12:19 κατενωπιον του f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | κατεναντι p⁴⁶ κA,B [3%] NU * 12:20 ερις f³⁵ p⁴⁶ κA [45%] CP,NU | ερεις B [55%] RP,HE,OC,TR † 12:20 ζηλοι f³⁵ κ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | ζηλος p⁴⁶ A,B [2%] NU † 12:21 ελθοντα με f³⁵ (97.8%) RP,HE,OC,TR,CP | ελθοντος μου p⁴⁶ κA,B (2.2%) NU § 12:21 ταπεινωσει f³⁵ (46.5%) OC,TR | ταπεινωσει (49.2%) RP,HE,CP | 1 με κA (0.5%) | ταπεινωσει με p⁴⁶ B (3.8%) NU

μη μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἧ ἔπραξαν.

13

I will not spare

¹ Τρίτον* τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. «Ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα.» ² Προείρηκα καὶ προλέγω, ὡς παρῶν τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὼν νῦν γράφω† τοῖς προημαρτηκόσιν καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν· ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι, ³ ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ—ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ‡ ἐν ὑμῖν ⁴ (καὶ γὰρ εἰ§ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ). Καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζησομεθα* σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ εἰς ὑμᾶς.

Examine yourselves

⁵ Ἐαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. Ἦ οὐκ ἐπιγινώσκετε

* **13:1** τριτον **f**³⁵ **p**⁴⁶ **κ****B** [85%] **RP,HE,OC,TR,NU** | ιδου 1 **A** [15%] **CP** † **13:2** γραφω **f**³⁵ [97%] **RP,HE,OC,TR,CP** | — **p**⁴⁶ **κ****A,B,I** [3%] **NU** ‡ **13:3** δυνατει *rell* | δυναται [1%] **CP** | αδυνατει [5%] | δυνατοι [2%] | two other variants § **13:4** ει **f**³⁵ **A** [92%] **RP,HE,OC,TR,CP** | — **κ****B** [8%] **NU** * **13:4** ζησομεθα **f**³⁵ [92%] **RP,HE,OC,TR,CP** | ζησομεν **κ****A,B** [4%] **NU** | ζησωμεν [2%] | ζησομεθα [2%] | ζων **p**⁴⁶

ἐαυτοὺς ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν;†—
εἰ μήτι‡ ἀδόκιμοί ἐστε. ⁶ Ἐλπίζω δὲ ὅτι
γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι.

⁷ Εὐχομαι§ δὲ πρὸς τὸν Θεὸν μὴ ποιῆσαι
ὑμᾶς κακὸν μηδέν* οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι
φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε†
(ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν). ⁸ Οὐ γὰρ
δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ‡ ὑπὲρ
τῆς ἀληθείας. ⁹ Χαίρομεν γὰρ§ ὅταν ἡμεῖς
ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε. Τοῦτο δὲ*
καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν.† ¹⁰ Διὰ
τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρῶν μὴ
ἀποτόμως χρήσωμαι,‡ κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν
ἔδωκέν μοι ὁ Κύριος,§ εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ
εἰς καθαίρεσιν.

Conclusion

¹¹ Λοιπὸν, ἀδελφοί, χαίρετε· καταρτίζεσθε·
παρακαλεῖσθε· τὸ αὐτὸ φρονεῖτε· εἰρηνεύετε·
καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς* εἰρήνης
ἔσται μεθ' ὑμῶν. ¹² Ἀσπάσασθε ἀλλήλους

† **13:5** ἐστιν **f**³⁵ **κA** [99%] **RP,HE,OC,TR,CP** | — **ϕ**⁴⁶**B** [1%] **NU**
‡ **13:5** μητι **f**³⁵ **ϕ**⁴⁶**κA,B** [95%] **RP,HE,OC,TR,NU** | 1 **α**ρα [5%] **CP**
§ **13:7** εὐχομαι **f**³⁵ [91%] **RP,HE,OC,TR,CP** | εὐχωμεθα **ϕ**⁴⁶**κA,B**
[9%] **NU** * **13:7** κακον μηδεν *rell* | 21 [18%] † **13:7** ποιητε
rell | ποιειτε **κ** [11%] | ποιειται [2%] | ποιηται [1%] ‡ **13:8**
αλλ *rell* | αλλα **ϕ**⁴⁶**κ** [1%] **NU** | omit clause [8%] § **13:9**
γαρ *rell* | — [15%] * **13:9** δε **f**³⁵ [94%] **RP,HE,OC,TR,CP** | —
ϕ⁴⁶**κA,B** [6%] **NU** † **13:9** καταρτισιν *rell* | καταρτησιν [30%]
CP ‡ **13:10** χρησημαι *rell* | χρησημοι [15%] § **13:10** εδωκεν
μοι ο κυριος **f**³⁵ [94%] **RP,HE,OC,TR,CP** | 3412 **ϕ**⁴⁶**κA,B** [6%] **NU**
* **13:11** της **f**³⁵ [30%] **CP** | — **ϕ**⁴⁶**κA,B** [70%] **RP,HE,OC,TR,NU**

ἐν ἀγίῳ φιλήματι.† 13 Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες. 14 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν‡ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ πάντων

† 13:12 ἀγιω φιληματι f³⁵ κB [80%] RP,HE,OC,TR,NU | 21
 ϕ⁴⁶A [20%] CP ‡ 13:14 ημων f³⁵ [40%] | — ϕ⁴⁶κA,B [60%]
 RP,HE,OC,TR,CP,NU

ὁμῶν. Ἀμήν. §,*

§ 13:14 αμην f³⁵ [92%] RP,HF,OC,TR,CP | — p⁴⁶NA,B [8%]
 NU * 13:14 The citation of f³⁵ is based on the following thirty-six MSS—18, 35, 141, 201, 204, 328, 386, 432, 444, 757, 824, 928, 986, 1072, 1075, 1100, 1249, 1482, 1503, 1548, 1617, 1637, 1652, 1725, 1740, 1855, 1864, 1865, 1892, 1897, 2352, 2431, 2466, 2554, 2587 and 2723—all of which I collated myself. 2554 is a ‘perfect’ representative of f³⁵ in 2 Corinthians, as it stands, as were the exemplars of 1865 and 2723. For a book this size the uniformity is impressive. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Aegean, Patmos, Constantinople, Bucharest, Trikala, Meteora, Athens, Mt. Athos [seven different monasteries], Grottaferrata, Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception. In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each variant within either () or []. I have used () for the evidence taken from *TuT*, which I take to be reasonably precise. For the variant sets that are not covered there I used Reuben Swanson’s excellent collations (*New Testament Greek Manuscripts: 2 Corinthians* [Ed. Reuben Swanson, Carol Stream, IL: Tyndale House Publishers, 2005]). For 2 Corinthians Swanson collated 83 MSS, five being fragmentary (for any given variant set there will usually be at least 75 MSS listed), and I occasionally supplemented from Scrivener and von Soden—the percentages offered, I have used [] for these, are extrapolations based on a comparison of these sources. I venture to predict, if complete collations ever become available, that for any non-Byzantine variants listed with 5 to 1% support (in my apparatus) the margin of error should not exceed ±1%; for non-Byzantine variants listed with 10 to 6% support the margin of error should hardly exceed ±2%; where there is some division among the Byzantine witnesses the margin of error should rarely exceed ±10%—by comparing Swanson with *TuT*, I believe one can make a fairly accurate extrapolation. However, I guarantee the witness of Family 35. Please see the last footnote for Matthew for further information.

Η Καινή Διαθήκη
The Greek New Testament According to Family 35,
Wilbur Pickering

Copyright © 2020 Wilbur N. Pickering

Language: Ελληνική (Greek, Ancient)

Dialect: Koine

Contributor: Dwayne Green, Robert A. Boyd

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-10-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 11 Nov 2022

cf64fb6f-e463-5ebb-820f-5a4a7bb37b73